

Голас Прадзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЧЫНКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 35 (1093), Верасень 1969 г.

Год выдання 14-ы

Цана 2 кап.

САЛІГОРСКІЯ ЗОРЫ

Здаецца, не так даўно былі знойдзены ў рэспубліцы паклады сільвініту, а зараз ужо на поўную магутнасць працуюць два калійныя намінаты і хутка увядзе ў строй трэці. Забудоваецца і прыгарад Салігорск — горад беларускіх гарнякоў, якія нядаўна разам з усёй краінай урачыста адзначылі сваё свята — Дзень шахцёра. Ніжэй змяшчаем фотарэпартаж нашага карэспандэнта М. АМЕЛЬЧАННІ, які пабываў у Салігорску.

РАНЕЙ людзі бачылі тут зоркі толькі ноччу. Далёкія, халодныя, зіхацелыя на чорным небе. Цяпер у Салігорску зоркі бачны і днём — на шахтных капрах. З метраў зямлі ідзе на-гара сільвініт. Давайце і мы разам з шахцёрамі спусцімся пад зямлю.

Гучаць сігналы, і калець імкліва ляціць уніз, на глыбіню некалькіх соцень метраў. У праёме калеці бачны квадрацік неба велічыней з далонь. Хтосьці гаворыць, падняўшы галаву: — Глядзіце! Удалечыні, быццам палірава-

ны сталёвы клінок, рэзаў сінё неба рэактыўны самалёт. Ён ляцеў да сонца, мы — наадварот, да цэнтра зямлі. На секунду ўспыхнула святло першага гарызонта і імгненна патухла — мы апускаемся ніжэй. Нарэшце прыпынак.

Незвычайны свет адкрываецца тут, на глыбіні 600 метраў. Свецыцца чырвоныя пласты сільвініту, мігцяць серабрыстыя крышталікі солі. Садзімся ў вагончык і па галоўным адкатаным штрэку едзем у забой. На сустрэчу па канвееры няспынай ракой плыве руда. Да забой па падземнай дарозе — 10 кіламетраў.

Некалькі гадоў назад Георгій Савановіч упершыню апусціўся ў шахту і няўпэўнена стаў на незнаёмую падземную глебу, як становяцца на першы, яшчэ нетрывалы лёд. Усё Георгію спачатку здавалася незвычайным: і сотні метраў зямной тоўшчы над ім, і тое, што дзесьці над яго галавою на калгасным стадыёне хлопцы гуляюць у футбол.

Праз некалькі гадоў Георгій ведаў салігорскую руду нават на смак: «Возьмеш са сценкі крышталік солі, пакладзеш на агурок — і парадак».

Тут, у Салігорску, Георгій рос, авалодваў складанай тэх-

нікай, вучыўся моцнай шахцёрскай дружбе. Прышоў час, калі яму даверылі кіраваць камбайнам. Адсюль ён паехаў у Маскву, паступіў у горны інстытут на завочнае аддзяленне і цяпер ужо вучыцца на пятым курсе.

Днём і ноччу павольна, але няспынна, быццам карэнні дрэва, паглыбляюцца выпрацоўкі ў зямныя нетры. Вядомы прафесар Шклоўскі сказаў, што зямныя глыбіні вывучаны горш, чым космас. У шахце не паглядзіш у тэлескоп праз тоўшчы пароды. Калі пагаварыць з геологамі, то можна даведацца пра дзіўную гісторыю, як міль-

ёны гадоў таму назад утварыліся гэтыя каштоўныя руды. Шахцёры жартуюць, што яны штодзённа спускаюцца ў тую эпоху, калі на зямлі хадзілі маманты і дыназаўры.

...Цудоўная руда, якую ў народзе называюць каменем урадлівасці, пасля мільёнаў год спакою ўзнімаецца на паверхню. Цяжэйшымі стануць калосці пшаніцы, ярчэй зацвітуць сады...

НА ЗДЫМКАХ:

Памочнік машыніста камбайна Мікалай КАРГІН.
У забой.

С БРАТСКОЙ ПОМОЩЬЮ СОВЕТСКОГО НАРОДА

25-Я ГОДОВЩИНА СЛОВАЦКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ВОССТАНИЯ

Чехословацкие трудящиеся, а вместе с ними и все прогрессивное человечество, торжественно отметили 25-ю годовщину Словацкого национального восстания, сыгравшего важную роль в борьбе с немецко-фашистскими захватчиками и освобождении Чехословакии.

Этой знаменательной дате была посвящена пресс-конференция, состоявшаяся в посольстве ЧССР в Москве.

Выступивший на пресс-конференции посол Чехословацкой Социалистической Республики в Советском Союзе Владимир Коуцкий напомнил, что четверть века назад словацкий народ с оружием в руках восстал против нацистских поработителей и их прислужников.

Для гитлеровцев, продолжал В. Коуцкий, Словацкое национальное восстание стало под угрозой тыл их армий, оборонявших Карпаты, на которые немецкое командование хотело опереть свою оборону. В район восстания срочно были подтянуты фашистские дивизии с других участков фронта, и уже в начале сентября в Словакии начались тяжелые кровопролитные бои.

Представители Коммунистической партии Чехословакии обратились к Советскому правительству с просьбой о безотлагательной помощи. Советский Союз оказал эту помощь в максимально возможном коротком срок. В бой вступили также чехословацкие части под командованием Людвика Свободы, которые бок о бок с советскими частями начали постепенное освобождение своей родины от фашистских захватчиков.

Словацкое национальное восстание, подчеркнул посол, навсегда останется вписанным золотыми буквами в историю национально-освободительной борьбы чехословацкого народа. С этого восстания начался самый важный этап борьбы чехословацких коммунистов и всех патриотов против гитлеровского фашизма. Завершением этой борьбы, потребовавшей многочисленных жертв, стало Пражское восстание и освобождение Чехословакии героической Советской Армией 9 мая 1945 года. Советский народ ценой огромных жертв до конца выполнил свою интернациональную миссию.

Становится все очевиднее, какой большой и глубокой опасности, заявил В. Коуцкий, подверглось в Чехословакии в первые месяцы прошлого года строительство социализма. Эта опасность исходила со стороны антисоциалистических, контрреволюционных и правых сил. Этому в значительной мере способствовали ошибки бывшего руководства, недооценившего влияние империализма и не обратившего должного внимания на опасение наших союзников за дальнейшее развитие социалистической Чехословакии.

В течение последних дней мы стали свидетелями попытки нового наступления контрреволюционных сил против социализма. Решительными действиями органов безопасности, армии и народной милиции эти попытки были сведены на нет, и реакционеры на собственной шкуре почувствовали, что такое вооруженный кулак рабочего класса и социалистического государства.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

У саўгасе «Леніна» Горацкага раёна пабудаваны зерне-склад на 1000 тон збожжа з перапрацоўчым механізаваным токам.

НА ЗДЫМКУ: прыёмны пункт механізаванага тока. Фота П. НАВАТАРАВА.

ПЕРАМОЖНАЕ ШЭСЦЕ БелАЗа

Расце колькасць краін, у якія адпраўляе свае магутныя машыны Беларускі аўтазавод. Нядаўна ў доўгі спіс іх пакупнікоў была ўнесена Замбія. Туды адпраўлена першая партыя самазвалаў-волату.

Атрымалі новыя самавалы і старыя заказчыкі — Алжыр, Турцыя і Германская Дэмакратычная Рэспубліка.

ПЛАНАВАННЕ УРАДЖАЮ

Беларусь — адна з першых рэспублік краіны, дзе да пачатку лістапада гэтага года будзе паўсюдна ўведзены зямельны кадастр. Ён уключае ў сябе колькасці і якасны ўлік зямель, класіфікацыю глебаў па стобальнай сістэме.

Гэтымі днямі Мінскі праектны інстытут землеўпарадкавання, закончыўшы комплекснае даследаванне глебаў Лагойскага раёна, адправіў ва ўсе яго гаспадаркі кадастравыя карты. Па іх можна навукова планаваць ураджаі, будаваць земляробчую сістэму.

У цяперашні час супрацоўнікі гэтага інстытута заканчваюць даследчыя работы ў апошніх трох раёнах Мінскай вобласці — Маладзечанскім, Вілейскім і Любанскім.

РАВЕСНІК ПЯЦІГОДКІ

Працоўнае ажыццеленне пануе ў гэтыя дні на будаўніцтве другой чаргі Лідскага лакафарбавага завода. У корпусе цэха эмалей пачаты мантаж абсталявання. Тут устаноўлены першыя фарбавыя, шаравыя млыны, бакі-змешвальнікі. Абсталяванне, якое паставілі ГДР і Венгрыя, манціруюць спецыялісты мінскага мантажнага ўпраўлення № 3.

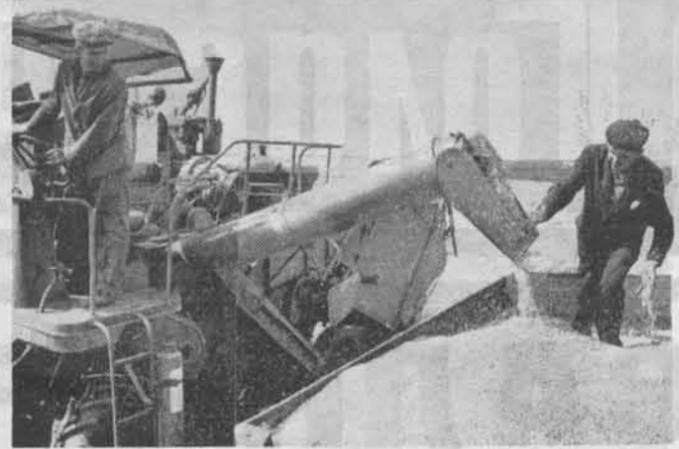
Побач з эмалевым цэхам выраб будынак лакавыпускога корпуса. Каля яго зманціраваны велізарны падземны ёмістасці, у якія з пускам другой чаргі будучы паступаць лакі. Па суседству выраслі контуры яшчэ аднаго аб'екта. Гэта ўзводзіцца корпус сінтэзу.

Лідскі лакафарбавы завод — равеснік бягучай пяцігодкі. За 3,5 года хімікі асвоілі выпуск звыш 130 відаў прадукцыі, якая ідзе ва ўсе куткі нашай краіны і экспартуецца ў 23 краіны свету. Ужо ў будучым годзе — на год раней прадугледжанага праектам тэрміну — акупіцца затраты на будаўніцтва першай чаргі прадпрыемства.

У ПАДАРУНАК ШКОЛЬНІКАМ

К першаму верасня будаўнікі Мінска падрыхтавалі дзецям добры падарунак. Яны ўзвялі для іх тры новыя школы — у Зялёным Лузе-3, Чыжоўцы-3 і на вуліцы Максіма Горкага. Кожная з іх прыме па 1320 навучэнцаў. Акрамя таго, да сярэдняй школы № 11, якая размешчана ў пасёлку трактарнага завода, зроблена прыбудова на 1000 месц.

Усе гэтыя школы маюць вялікія актывыя, спартыўныя залы, добра абсталяваныя вучэбныя кабінеты і майстэрні. У іх устаноўлены новыя парты, зробленыя на металічным каркасе.

Уборка збожжавых у саўгасе «Прамень» Капыльскага раёна. Разгрузку зерня вядзе камбайнер Мікалай БАРАН. Справа — трактарыст Іван БЕЛАЗАРОВІЧ.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

СЛУЦКІЯ АРТЫСТЫ ў МАСКВЕ

Добрая слава спадарожнічае Казловіцкаму народнаму хору Слуцкага раёна. Дзе б ні выступалі самадзейныя спевакі, іх заўсёды цёпла прымаюць слухачы. Нядаўна Казловіцкі хор пад кіраўніцтвам дырыжора А. Даўжэнікі выступаў у Маскве на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі.

Удзельнікі мастацкай самадзейнасці Слуцкіны далі таксама канцэрты ў парку культуры і адпачынку «Сакольнікі» і ў Цэнтральным доме Саветскай Арміі.

КІБЕРНЕТЫКА ў МЕДЫЦЫНЕ

Аддзяленне медыцынскай кібернетыкі арганізавана пры Беларускам навукова-даследчым інстытуце санітарыі і гігіены. Тут ствараецца вылічальны цэнтр. Машынная апрацоўка медыцынскіх даследаванняў дазволіць апэратыўна і беспамылкова атрымліваць звесткі аб стане здароўя працоўных рэспублікі, планіраваць будаўніцтва медыцынскіх устаноў і падрыхтоўку кадраў урачоў і іншых медыцынскіх работнікаў.

Віцебск. Новыя дамы на плошчы Чарняхоўскага.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ИНДУСТРИЯ БЕЛОРУССКИХ СТАНКОВ

«На заводе я с шестнадцати лет. Работа слесарем-сборщиком. Несколько раз посылали меня за границу — демонстрировать станки своего предприятия на международных выставках и ярмарках. Какую гордость испытываешь, представляя за рубежом Страну Советов. Советское — значит, лучшее. Белорусские станки получают на мировом рынке самые высокие оценки. Их охотно приобретают многие страны. И гордость эта увеличивается, когда подумаешь, какой путь — от деревянной сохи к автоматическим линиям и элек-

тронно-вычислительным машинам — прошла родная Беларусь».

Эти слова принадлежат слесарю-сборщику Витебского станкостроительного завода имени Кирова Анатолию Анихимовскому.

Да, есть чем гордиться знатному рабочему. Белоруссия — крупный поставщик станков на мировой рынок. Дания, Норвегия, Италия, Финляндия, Мексика, Пакистан, Афганистан, Куба, Монголия, ОАР, Сирия — вот далеко не полный перечень государств, куда поставляет

свои изделия один лишь Молодечненский станкостроительный завод. Продукцию Минского станкостроительного завода имени Октябрьской революции покупают тридцать стран мира. Витебского завода заточных станков — более сорока, оршанского «Красный борец» — тридцать девять. Отличное качество, надежность, точность, высокая производительность — в этом залог популярности станков, выпускаемых в нашей республике.

Официальным годом рождения этой отрасли промышленности считается 1932 год, когда пять предприятий — имени Кирова и имени Октябрьской революции в Минске, имени Кирова и имени Коминтерна в Витебске и имени Кирова в Гомеле — изготовили 680 металлорежущих станков. В послевоенные годы в строй действующих вступили крупнейший в Европе Минский завод автоматических линий, Гомель-

ский по производству нормализованных агрегатных узлов, Барановичский станкопринадлежностей. На изготовлении металлорежущего оборудования были специализированы предприятия в Орше и Молодечно.

Наша республика — одна из основных баз отечественного станкостроения. Она является единственным в стране поставщиком протяжных, фрезерно-отрезных, абразивно-отрезных и заточных станков для многолезвийного инструмента и занимает большой удельный вес в производстве шлифовальных, балансировочных, зубообрабатывающих, продольно-строгальных и поперечно-строгальных.

По объему этой продукции Белоруссия занимает третье место в стране после Российской Федерации и Украины. Около 13 процентов автоматических линий и металлорежущих станков вы-

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

СУСТРЭЧА

Тацяна пачала хвалявацца задоўга да ад'езду. Ноччу сніліся паязды, якія імчацца, не спыняючыся на станцыях, вайна, разбураныя рэйкі, узарваныя масты, і яна — яшчэ маладая, якой пакінуў яе, адыходзячы на фронт, Пракоп, з малодшай на руках і з Аляксандрай, якая чаплялася за яе спадніцу. Яна не так ужо моцна спіць, каб нават у сне забыцца, што няма Пракопа, што дачкі даўно выраслі... А калі спытаюць яе, да каго яна сабралася ўсёй сям'ёй, што яна адкажа?

І такое пытанне ёй задалі, зусім не збіраючыся яе непакоіць, суседзі ў поездзе. Яны, зразумела, меркавалі пачуць звычайнае: «У госці... да сына або дачкі». Тацяна іх здзівіла:

— Да мужа... На магілу... Адшукалі амаль праз дваццаць пяць год.

— Атрымала я пахавальную ў канцы вайны. Не верыла, не... Уночы слухала, ці не стукне ў акно. Было ж такое — вярталіся людзі. Па радыё пачуў, пра нейкага Клімава гавораць, ці ў газете такое прозвішча ўбачу — усё думала: ці не мой гэта? — Тацяна цяжка ўздыхнула: — Не прыйшоў мой Пракоп. Ведаць бы, дзе ён ляжыць, на якой зямлі, і то б лягчы — дык не, не ведалі мы... А аднойчы прыносіць мне паншталён пісьмо. Вобласць на ім стаіць Магілёўская і раён наш, Асіповіцкі, паштовае аддзяленне наша, Вязоўніца, і прозвішча маё і імя. Але вось зваротны адрас незнаёмы: Латвійская ССР, Даўгаўпілскі раён, Скрудаліенская школа. Уззяла я белы лісточак — ён так і захапіў у мяне ў руках. Малодшая ўзяла чытаць... «Ваш муж Клімаў Пракоп Іванавіч пахаваны на брацкіх могілках непадалёку ад нашай школы», — пісалі мне школьнікі са Скрудаліены.

Тацяна зноў сціхла, быццам зусім забылася, што суседзі чакаюць канца гэтай гісторыі. Дасказала за маці Раіса:

— Да гэтых школьнікаў і едем. ...Аўтобус спыніўся пасярод вёскі. Раіса выйшла і працягнула маці руку.

— Клімавы?! — пачула Тацяна нечы звонкі галасок.

Іх акружылі рэбяткі, і Тацяна адразу здагадалася, што яны з таго дзевятага класа, які прыслаў ёй пісьмо.

Школа стаяла тут жа, побач. З ганка насустрэч гасцям спускаўся хударлявы сівы чалавек з ордэнскімі планкамі на касцюме.

— Уладзімір Іосіфавіч Федаровіч, — прадставіўся ён, — дырэктар Скрудаліенскай школы.

Тацяна сумелася, маўляў, адарвалі вас ад спраў, але Уладзімір Іосіфавіч пачціва навёў іх у школу.

Напэўна, не засталася ніводнага класа, ніводнага кабінета, якія ён не паказаў ім. Колькі дзвярэй шырока расчыніліся перад Тацянай... Кабінет дамаводства, сталярная майстэрня, хімічная лабараторыя, «Клуб баявой славы»... Тацяна слухала, глядзела і непрыкметна старалася дакрануцца да сцяны ці хаця б да дзвярэй. Зразумела, іх не раз фарбавалі, яны не зусім тыя, і ўсё-такі ў гэтых сценах размяшчаўся ў вайну шпіталь, тут ляжаў смяротна паранены Пракоп...

Вечарам на могілках павінен быў адбыцца ўрачысты мітынг.

Калі ў прызначаны час Клімавы выйшлі на школьны двор, то спачатку разгубіліся. Тацяна ніколі не бачыла столькі народу. Школьнікі строіліся ў калоны. Уперад прабіраліся музыканты, зусім дзеці, а трубы,

барабан, такія ж, як у дарослым аркестры. Відаць, на мітынг сабраліся і бацькі. Колькі ўсяго народу было ў двары, Тацяна не адважылася б сказаць. Вякі, і тыя не пералічыш.

Уладзімір Іосіфавіч навёў Тацяну з дочкамі да галоўнай калоны, наперадзе якой стаяла пажылая жанчына з маленькім хлопчыкам, побач з ёй сын і дачка.

— Знаёмцеся, — сказаў дырэктар, — гэта таксама нашы госці — Глушчанкі з Растоўскай вобласці. Ужо другі год на магілу да бацькі ўсёй сям'ёй прыязджаюць.

Яны пайшлі побач па брукаванай дарозе — Глушчанкі і Клімавы, дзве розныя сям'і з вельмі падобным лёсам.

Быццам па сэрцы, ударыў аркестр. Тацяна не адчувала сваіх крокаў. Яна, яе дачкі, Глушчанкі побач, калоны рэбят таксама не ішлі, а плылі ва ўрачыстых і жалобных гуках.

Вёска засталася заду. Калі Тацяна азірнула, запамінаючы дарогу, на пустым, ледзь-ледзь зелянеючым полі вырысоўвалася працягая, якая расцягнулася далёка. І рантам па ўсёй яе даўжыні над галоўкамі запалалі сотні блакітнаватых агенчыкаў. Гэта школьнікі запалілі факелы.

...Хутка дваццаць год, як упершыню пабываў Уладзімір Іосіфавіч на брацкіх могілках непадалёку ад школы. Ён глядзеў на магілы з фанернымі дошчачкамі, на якіх былі наспех пастаўлены імёны і прозвішчы памёршых ад цяжкіх ран у палявым шпіталі, што ў вайну размяшчаўся ў школе. Яшчэ надаўна ён і сам ваяваў, дайшоў да Берліна. І не дайшоў бы, калі б не жанчына з адной смаленскай вёскі. Яго цяжка раніла ў ногі, ён трапіў у акружэнне, і на акупіраванай ворагамі зямлі яго ўзяла да сябе ў дом, выхадзіла маці чатырох малых дзяцей Анастасія Міхайлаўна Чабатарова.

Уладзімір Іосіфавіч пераходзіў ад адной магілы да другой, чытаючы прозвішчы. Жонкі гэтых загінуўшых, магчыма, і не ведаюць, у якой зямлі ляжаць іх мужы. Яму зноў успомнілася, як непакоілася за лёс мужа Анастасія Міхайлаўна. «Вось каб адшукаць родных гэтых салдат, — думаў Уладзімір Іосіфавіч. — Не так проста гэта зрабіць. Вайна раскідала людзей па краіне. Але паспрабаваць можна. А калі прыцягнуць да гэтай справы рэбят...»

Ён стрымаў сваё слова. Трыццаць сем яў загінуўшых адшукалі скрудаліенскія школьнікі. Не раз прыязджала ў Скрудаліену і Анастасія Міхайлаўна. Ішла па гэтай васьмі дарозе, па якой цяпер ідзе ўрачыстая працясія...

Вярталіся з могілак таксама ўрачыста, з музыкай. Перад школай Тацяна з дочкамі хацелі развітацца, але дырэктар затрымаў:

— Просім да нас на «Агеньчык».

І зноў Тацяна з дочкамі падмаецца па школьнай лесвіцы. У зале на трыцім паверсе праз адчыненыя дзверы відаць столікі з пачастункамі.

Клімавы і Глушчанкаў садзяць за столікі ў цэнтры залы. На сцэне адкрываецца заслона. Выступае хор. Потым рэбяткі чытаюць вершы, танцуюць. Тацяна ўсміхаецца ім, апладзіруе. Ну, як ёй яшчэ выказаць сваю ўдзячнасць! Аб адным баліць яе сэрца — шкада, што не бачыць Пракоп гэтай урачыстасці жывы, якую ён адстаяў і абараніў.

Г. ПАЛАМАРЧУК.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

День шахтера, который в Советской стране отмечается ежегодно в конце августа, в последнее десятилетие стал праздником и для Белорусской республики. На Старобинщине геологи нашли богатейшие залежи сльвинита, и через несколько лет здесь поднялся город белорусских шахтеров Солигорск. Друг за другом выросли три калийных комбината. Чудесная руда, которую в народе называют камнем урожайности, тысячами тонн поднимается на поверхность, обогащается и, поступая на поля, помогает вырашивать богатые хлеба. Накануне праздника в Солигорске побывал наш корреспондент Н. Амельченко. На первой странице помещен его фоторепортаж «САЛИГОРСКАЯ ЗОРЬ».

Татьяна Климова, жительница деревни Вязовница на Могилевщине, получила однажды письмо, написанное неизвестным детским почерком. Обратный адрес также был неизвестен: Латвийская ССР, Даугавпилсский район, Скрудаліенская школа. Вынула из конверта листочек, и он задрожал в ее руках: «Ваш муж Климов Прокопий Иванович похоронен на братском кладбище недалеко от нашей школы». О приезде семьи Климовых на место гибели отца и мужа, о благородной деятельности скрудаліенских учителей и школьников, разсылавших родственникам бойцов, павших за освобождение Латвии, рассказывает очерк «СУСТРЭЧА» (3 стр.).

Крупнейший в СССР, крупнейший в Европе, крупнейший в мире — обладателем таких титулов стал Могилевский комбинат синтетического волокна лавсан, лишь только появились

его первые контуры на ватмане проектировщиков. Сейчас у нас в стране производится около десяти тысяч тонн лавсана в год. Вступив в строй действующих, могилевский гигант увеличит поток ценной продукции на 50 тысяч тонн. Из этого количества лавсана можно будет изготовить примерно на два миллиарда рублей тканей. Фоторепортаж с «Лавсанст-роя» «МАГІЛЕЎСКИ НАВАСЕЛ» помещен на 4—5 стр.

«СТАРОНКИ АДАГО ЖЫЦЦЯ» (4 стр.) — под таким заголовком редакция публикует письмо эмигранта из США Тимофея Новика. Т. Новик покинул деревню Парфеновичи возле Мостов в 1912 году. Много раз собирався он вернуться домой, но мешали войны, кризисы в американской промышленности, лишившие последних сбережений, трагические семейные обстоятельства. Однако и вдали от Родины Тимофей Рафаилович оставался верным ей, участвовал в прогрессивных организациях, боролся с поджигателями «холодной войны».

Эпиграфом к статье «СТВАРАЛЬНИК ШЭДЭУ-РАЎ» (6—7 стр.) стоят слова советского кинорежиссера С. Эйзенштейна: «Революция дала мне самое дорогое — она сделала меня художником». Эйзенштейн действительно был великим художником, и его фильм «Броненосец «Потемкин» 117 критиков разных стран тайным голосованием признали лучшим фильмом за всю историю существования кино.

«ПА АВОДВА БАКІ ГАЙНЫ» (8 стр.) — так называется интервью с главным архитектором «Белгоспроекта» Геннадием Будловым. Г. Будлов рассказывает о будущем небольшого белорусского городка Логойска. Логойск представляет особый интерес для туристов, потому что расположен на пути, ведущем из Минска к Хатынскому мемориальному комплексу и славится удивительно красивыми окрестностями. В недалеком будущем в городе начнет работать республиканский этнографический музей, где экскурсанты смогут увидеть в натуре старую белорусскую деревню, крестьянские хаты с их обстановкой и утварью.

На сарака тысячах квадратных метраў новых вытворчых плошчаў Мінскага завода халадзільнікаў ідзе мантаж тэхналагічнага абсталявання. З уводам новых цэхаў завод будзе кожную мінуту выпускаць па два халадзільнікі. Брыгада мантажнікаў, якой кіруе Іван Шаўчыка (злева), вядзе мантаж механізмаў для падвясных канвеераў у гапоўным корпусе.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

пускает ныне наша республика. А по производству металлорежущих станков на душу населения она опередила такие высокоразвитые промышленные страны, как США, Англия, Франция, Италия.

Только Витебским заводом имени Кирова изготовлено свыше 90 моделей бесцентровошлифовальных станков и станков-автоматов. Пять из них награждены медалями и грамотами ВДНХ. А его сосед — завод имени Коминтерна за двадцать лет, с 1946 по 1966 год, выпустил 322 модели зубообрабатывающих станков.

Известен далеко за пределами республики и страны своей доброкачественной продукцией оршанский завод «Красный борец». В прошлом году оршанский плоскошлифовальный станок был удостоен государственного Знака качества, а в этом его создатели выдвинуты на со-

искание Государственной премии.

Год от года расширяется производство станков высокой и особо высокой точности. Их удельный вес в общем выпуске увеличился с 6,3 процента в 1958 году до 32 процентов в 1968. Окрепили и кадры. Созданы и работают мощные проектно-конструкторские бюро: Минское СКБ протяжных станков и СКБ автоматических линий, Витебское СКБ зубообрабатывающих, шлифовальных и точных станков. Совместно с заводскими коллективами они успешно решают задачи по дальнейшему повышению технического прогресса в станкостроении.

Одно из основных направлений современного развития этой отрасли промышленности — мектиповая унификация узлов и деталей. Пионером в этом деле выступил в стране Минский орден Трудового Красного Знамени, станкостроительный завод

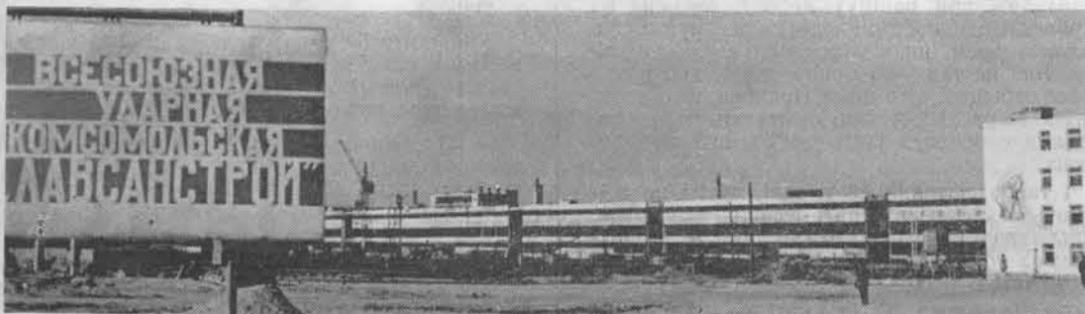
имени Октябрьской революции. Сейчас он выпускает унифицированные продольно-строгальные, продольно-фрезерные, продольно-шлифовальные станки.

Разрабатывается с учетом унификации гамма бесцентровошлифовальных станков. Уже спроектированы первые модели, унификация в которых достигает 50—80 процентов. Минское СКБ приступило к компоновке протяжных станков из унифицированных и агрегатных узлов.

В ближайшие годы выпуск автоматических линий и агрегатных станков значительно увеличится. Будет освоено производство высокоточных станочных узлов и новых образцов металлорежущего оборудования, углубится специализация предприятий. Станки оснащаются высокоточными отсчетными устройствами и чувствительными приборами, программным управлением.

Н. НИКОЛАЕВ.

Магілёўскі навасёл

«Усіх будынкаў каменных у Магілёве 438 і драўляных — 3816. Складаў для тавараў — 8, лавак царкоўных і манастырскіх — 61, грамадскіх — 15, прыватных — 449. Жыхары — хрысціяне, займаюцца агародніцтвам, рыбалоўствам, апрацоўкай скур, канапляна-

га масла, глінянага посуду, вырабаў з бяросты (шкатулкі і г. д.)».

Гэтыя радкі ўзяты са славуэтага Энцыклапедычнага слоўніка Бракгауза і Эфрона.

А вось што паведаміла аб галінах прамысловасці Ма-

гілёва Вялікая савецкая энцыклапедыя: «Металаапрацоўка, машынабудаванне, хімічная прамысловасць. Заводы: аўтамабільны, металургічны, «Строммашына», «Электрарухавік», штучнага валакна...» І гэтак далей.

Але можна абыйсціся і без даведчнай літаратуры, каб атрымаць уяўленне аб сённяшнім Магілёве. Дастаткова пазнаёміцца з адным цудам, якое не ўвайшло яшчэ ні ў адну энцыклапедыю. Называецца яно «Лаўсанбуд».

Буйнейшы ў СССР. Буйнейшы ў Еўропе. Буйнейшы ў свеце. Уладальнікам такіх тытулаў стаў Магілёўскі камбінат сінтэтычнага валакна, як толькі з'явіліся яго першыя контуры на ватмане праекцёршчыкаў.

Сто дзесяць гектараў — такая пляцоўка была адведзена для гіганта. Аднак не столькі памеры збудаванняў характарызуюць магутнасць прадпрыемства, колькі аб-

ём прадукцыі, якую ён выпускае. Цяпер у нас у краіне вырабляецца каля дзесяці тысяч тон лаўсану ў год. Уступіўшы ў строй дзевяціх, Магілёўскі гігант павялічыць патак каштоўнай прадукцыі на 50 тысяч тон. З гэтай колькасці лаўсану можна будзе вырабіць прыкладна на два мільярды рублёў тканін.

Вось які напасёл прапісаўся на паўднёва-заходняй ускраіне Магілёва. Радаслоўная яго, як і любога іншага прадпрыемства, пачалася з першага калка, забітага на пустэчы, з першага каўша грунту, вынятага экскаватарам, першага кубаметра бетону, залітага ў фундаменты падсобных прадпрыемстваў... Словам, восенню 1965 года тут усё было першым.

Не так ужо многа часу прайшло з той пары, а на велізарнай пляцоўцы...

Лязг, грукат, бліскавіцы зваркі. Кругом сотні аўтама-

шын, скрэпераў, кранаў. Велічна ўзвышаюцца гмахі карпусоў.

65 кіламетраў аўтамабільных дарог, 138 кіламетраў падземных камунікацый, 90 тысяч тон металу, 220 тысяч тон цэменту, 2,5 мільёна квадратных метраў мяккага дахавага крышцы, 275 тысяч кубаметраў зборных жалезабетонных канструкцый, 10 мільёнаў кубаметраў земляных работ — вось лічбы, якія характарызуюць размах будаўніцтва.

Зрэшты, уражваюць і захпляюць не толькі маштабы і рытм работ, але і тэмпы.

12, 22, 30 мільёнаў рублёў — вось прыступкі папярэдніх трох год. Цяпер жа трэсту № 17 і яго субпадрадчыкам трэба будзе асвоіць ужо сорак мільёнаў рублёў. Так выглядае дынаміка росту работ у грашовым выражэнні.

За чатыры няпоўныя гады свайго існавання трэст № 17 «Лаўсанбуд» узвёў жылы

Pages from Lenin's Life

(For the beginning see issues Nos. 10, 11, 15-18, 22-25, 28, 32, 33)

UNDER THE BANNER OF LENINISM

In his thirty years of political activity, Lenin wrote hundreds of books and pamphlets, thousands of articles and letters, and delivered a great number of speeches at Party congresses, conferences and working people's meetings. Throughout the years of Soviet power, Lenin's works have been published in large editions of Collected and Selected Works, and in separate publications.

The Fifth Edition of V. I. Lenin's Collected Works in 55 volumes was completed in 1965, and is a veritable treasure-house of Lenin's great ideas. It contains almost 9,000 documents. Lenin's works are widely read in many countries. They have been published in more than 100 languages.

Lenin's works marked a new — Leninist — stage in the development of Marxism, in the epoch which opened at the turn of the century, the epoch of the collapse of capitalism and the establishment and triumph of socialism and communism.

Lenin creatively developed Marxism and enriched it with new conclusions and propositions. It is, therefore, quite futile for bourgeois ideologists and revisionists of all hues to contrast Marxism and Leninism. Leninism is Marxism, every aspect of which Lenin developed in new historical conditions. Leninism is contemporary Marxism, it is the Marxism of the 20th century. It is a single international doctrine which applies to all countries and is the militant standard of

the working people of the world.

There is not, nor can there be, any European, Asian or African Marxism-Leninism. There is but one integral and consistent doctrine, which Marx and Engels had created and Lenin developed.

Marxism-Leninism is not a rigid doctrine, but one which is continuously developing. Lenin warned against memorizing Marxist tenets and turning them into dogma. He urged that Marxism be developed creatively and applied skilfully in accordance with the historical situation. He emphasized that «Marxism is the art of determining the policy best suited for any of the circumstances that may arise».

Marxism-Leninism is the only theory of social development which has stood the test of time. Many political doctrines in the past had tried to explain the meaning of social phenomena and to forecast the future, but all have proved to be untenable. Marxism-Leninism alone is being constantly confirmed by life, winning ever greater recognition in various sections of society and in all the countries of the world.

Why is the doctrine of Marx, Engels and Lenin so viable? It is because it expresses the vital interests of the most revolutionary class — the working class — and provides scientific answers to the basis problems which arise in the life and struggle of all working people and oppressed nations. Marxism-Leninism is invincible because it correctly reflects the course of social development and allows not only a correct assessment of the past and the present, but also a forecast of the future.

Marxism is so strong because it is true, said Lenin.

Marxism-Leninism is the ideological basis which unites and brings the Communists of all

countries together in their struggle for the triumph of socialism and communism.

April 1970 will mark the centenary of the birth of Lenin.

In that time mankind has made great progress. The peoples of the USSR have covered an especially long distance.

The Soviet people and the whole of mankind owe their gigantic achievements to Lenin, to Leninism, and to the great Party he created.

The victory of the October Revolution opened the way for realizing the ideals of socialism. In a short historical period, this country overcame its age-old backwardness and developed into a mighty, advanced state. Under the leadership of the Communist Party, the Soviet working people were the first to set up a socialist society, and the first to start the construction of communism.

The full-scale socialist society, which has been built up in the USSR, is a society based on the principle: «From each according to his ability, to each according to his work». Socialist relations of production ensure a stable and balanced development of the whole of the national economy on a modern technical level. Industry is developing at a high rate. In 1967, its production was 73 times that of 1913, while agricultural output has increased almost 3-fold.

These advances are based on a powerful industry which covers almost all branches of modern production. The Soviet Union has the world's largest electric power stations, equipped with unique machinery. The country is now producing more than 100 million tons of steel a year. The chemical industry, radioengineering, electronics and the atomic industry are being intensively developed.

(To be continued).

● ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ● ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ● ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Атрымалі высланыя вамі кнігі і той нумар газеты «Голас Радзімы», у якім апісваюцца векапомныя дні святкавання 50-годдзя Беларусі. Кнігі вельмі спадабаліся. Іншы раз да мяне прыходзяць сябры, нашы землякі-беларусы, мы ідзем у парк, які сфатаграфаваны на гэтай наштоўцы, і чытаем вашы кнігі.

На жаль, нумар газеты «Голас Радзімы», аб якім я ўжо гаварыў, быў адзіным у гэтым годзе. Я нават не ведаю ча-му. Нам тут, як наветра, патрэбны весткі з Радзімы.

З павагай да вас

беларус М. ПАУЛЮКОВІЧ.

Бразілія.

Присланные вами книги — большой подарок. Особенно мне понравились две: «Солдатами были все» и «Победа под Москвой».

Очень хотелось бы побывать на Родине, но пока не позволяет здоровье. Может быть, на будущий год сумею осуществить свою мечту.

Недавно узнали, что китайцы опять устроили провокацию на границе с Советским Союзом и снова были разбиты. Так будет со всеми, кто попытается силой проверить границы нашей Родины.

ФРГ.

А. НЕСТЕРЕНКО.

Голас Радзімы
№ 35 (1093)

● ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ● ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ● ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

гарадок будаўнікоў і хімікаў на 10 тысяч чалавек, прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча, хіміка-тэхналагічны тэхнікум, дзіцячыя сады, бальніцы.

На прамысловай пляцоўцы выраслі блок дапаможных цэхаў, карпусы дыметыл-тэрэфталату, штапельнага і філаментнага валакна, дзесяткі іншых аб'ектаў. Аб'екты гэтыя такія, што ў кожным з іх можа свабодна размясціцца сярэдні завод. У многіх з іх ужо вядзецца мантаж, выпрабаванне і наладка абсталявання. Гэта гаворыць аб тым, што на «Лаўсанбудзе» пачаўся якасна новы перыяд — падрыхтоўка першых магутнасцей да пуску. Ці першых?

У мінулым годзе будаўнікі і мантажнікі здалі ў эксплуатацыю комплекс дос-

леднай вытворчасці. Што гэта такое? Гэта камбінат сінтэтычнага валакна ў мініяцюры з закончаным цыклам тэхналагічных працэсаў. Даследная ўстаноўка прызначана для навучання рабочых, інжынераў, тэхнікаў, студэнтаў, навучэнцаў прафтэхвучылішчаў, а таксама для пастаяннага ўдасканалення вытворчасці, эксперыментальных даследаванняў. Тут выпускаюцца ўсе віды прадукцыі, дзеля якой і ўзводзіцца камбінат, праўда, у значна меншай колькасці. І хаця лаўсан эксперыментальны, але ён ужо ёсць, яго можна ўбачыць, патрымаць у руках, яго ўжо накіроўваюць спажыўцамі.

Гэта было прэлюдыяй. Асноўныя акорды гучаць сёння. Многатысячны калектыў «Лаўсанбуда» рыхтуе да пуску комплексе дыметыл-

тэрэфталату і штапельнага валакна. Сёлетні год стане годам нараджэння беларускага прамысловага лаўсану. (А эксперыментальны з'явіўся ў лістападзе мінулага года).

Чатыры няпоўныя гады — і такія змены. Пустка паблізу вёскі Грэбнева стала гіганцкай будаўнічай пляцоўкай, а зараз яе чакае новае ператварэнне — атрымае пуду ў жыццё буйнейшы ў СССР, буйнейшы ў Еўропе, буйнейшы ў свеце камбінат. І характэрна тое, што навакольны пейзаж пераўтвораў у асноўным маладымі рукамі. Зірніце на здымак у цэнтры. Гэты шчыт, які стаіць пры ўездзе на пляцоўку, гаворыць аб тым, што гаспадарамі будоўлі з'яўляюцца ў асноўным людзі, якім няма яшчэ і трыццаці. Яны тут і

гаспадары, і вучні. Многія ж юнакі і дзяўчаты прыйшлі на «Лаўсанбуд» з адзіным багажом — жаданнем працаваць на ўдарнай камсамольскай. Прафесію, умненне, веды, вопыт яны набываюць тут пры дапамозе старэйшых, Вучацца і працуюць.

...Іх трынаццаць у брыгадзе. Шэсць выпускніц ГПТУ яшчэ не маюць нават года працоўнага стажу на будоўлі. Гэта прынесла брыгадзіру і яго памочнікам дадатковыя клопаты: трэба раскрываць вачкам таямніцы прафесіі мляра, навучыць іх спалучаць ударныя тэмпы з выдатнай якасцю работы і многаму іншаму. Але гэтыя «затраты» акупаюцца спаўна. Моладзь умее працаваць. Гэта пераканаўча даказвае сваімі справамі брыгада А. Залівана, якую вы бачыце на здымку справа. Цяпер

яна займае першае месца ў саборніцтве камсамольска-маладзёжных калектываў будоўлі.

Такіх работнікаў тут тысячы. Дастаткова сказаць, што з сарака брыгад, сфарміраваных з маладых будаўнікоў, усе, як правіла, перавыконваюць заданне. Таму не выпадкова сёння на многіх аб'ектах паўтараюцца словы «пуск», «здача». Большасць з іх мае высокую гатоўнасць. Аб'екты фотаапарата, на жаль, не ў стане «схапіць» усю панараму адразу буйным планам. Ён адлюстравіў толькі частку сыравінных складаў (здымак злева). Гэта адзін з многіх куткоў пляцоўкі, дзе гаспадарамі становяцца эксплуатацыйнікі.

М. ІВАНОВ.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

СТАРОНКІ АДНАГО ЖЫЦЦЯ

Гэтае пісьмо пераслалі ў рэдакцыю газеты «Зара над Нёманам» (г. Мазы) родзічы Цімафея Новіка, які ў пошуках заробку ў гады царызму пакінуў родны кут і паехаў у Амерыку. Аб лёсе, які напаткаў на чужыне Цімафея Рафаілавіча, ён расказвае ў сваім пісьме.

Дарагія сваякі!

Я хачу кратак напісаць вам аб тым, як я пражыў гэтыя доўгія гады ў Амерыцы. Гэтае пытанне было пастаўлена вамі ў апошнім пісьме, а таксама беларускімі прадстаўнікамі пры Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, з якімі ў нас была сустрэча. Так, мы, старыя эмігранты, былі гасцямі ў беларускіх прадстаўнікоў. Перш чым пачаць расказ аб сваім жыцці ў Амерыцы, я хачу выказаць вялікую ўдзячнасць за запрашэнне і сардэчны прыём, аказаны нам. Раней, пры царскай уладзе, на такія прыёмы запрашаліся толькі багацеі, а цяпер запрашаюць нас, былых пастухоў. Ну, як тут не ганарыцца сваёй Радзімай, сваім народам!

Радзіму я пакінуў 1 сакавіка 1912 года. Цяжка былі першыя гады жыцця на чужыне, зусім яно не было падобным на тое, якое нам малявалі амерыканскія агенты, вярбуючы ў Амерыку. Беспрацоўе бушавала паўсюдна ў тых гадах ў ЗША. Тых, хто меў працу, называлі шчасліўцамі. Я добра памятаю пісьмо вашага бацькі, які пісаў мне, каб я ехаў дамоў. На дарогу ён быў гатовы прыслаць мне грошай, але я не паспеў вярнуцца — пачалася першая сусветная вайна. Пайшоў у салдаты і праслужыў амаль два гады.

Пасля вайны былыя салдаты пачалі шукаць работу. Гаспадары фабрык і заводаў смяяліся з нас і гаварылі нам у вочы, маўляў, працаваць не хацелі, таму пайшлі ў армію. Яны хутка забылі пра абяцанні, якія раней давалі нам. А неўзабаве амерыканскую дзяржаву ахапіў моцны крызіс. Наша жыццё яшчэ пагоршала. У той час я працаваў на бойні з перарывамі і ўсё ж лічыўся шчасліўцам.

Я вярнуўся з ваеннай службы ў той горад, дзе правёў свае маладыя гады, — у Сіу-Сіці (Айова) — і адразу заўважыў вялікія змены ў свядомасці маіх землякоў (іх многа было ў Сіу-Сіці). Гэтыя змены былі выкліканы Кастрычніцкай рэвалюцыяй. Вялікі ўплыў на іх зрабіла арганізацыя «Індустрыяльная рабочыя свету», якой кіравалі таварышы Хейвуд і Фостэр.

У снежні 1919 года я з вялікім задавальненнем уступіў у гэтую арганізацыю і нават быў выбраны пратакольным сакратаром. Аднойчы на сходзе мы надумалі арганізаваць калектыў жадаючых выехаць на Радзіму. Свае зберажэнні вырашана было ўнесці ў агульную касу і пры адездзе дамоў купіць на іх сельскагаспадарчыя машыны. Мы ведалі, што яны вельмі будуць патрэбны на Радзіме. А каб навучыцца кіраваць імі, мы арганізавалі заняткі. Нанялі настаўніка з трактарна-аўтамабільнай школы. На заняткі хадзілі вечарам, пасля работы.

Але выйшла не так, як мы хацелі. У нашай індустрыі ўспыхнула ўсеагульная забастоўка. Забастоўка цягнулася доўгі час, і ў многіх з нас скончыліся зберажэнні. Асабіста я ў той час быў двойчы арыштаваны. Забастоўка была прайграная, прафсаюз не вытрымаў. Многіх з нас капіталісты зачэслі ў чорныя спісы, і нам прыйшлося пакінуць горад Сіу-Сіці.

Між іншым, нядаўна я атрымаў адтуль паштоўку ад Віктара і Любы Сурмачаў. Яны наведалі Радзіму ў 1966—1967 гадах. Люба і Віктар падрабязна расказалі аб вялікіх пераменах, якія адбыліся ў Савецкай краіне.

Мара нашай групы, якая збіралася ехаць на Радзіму, не ажыццявілася. Многія яе члены раз'ехаліся па розных гарадах, у тым ліку і я. Да таго ж заходнія землі Беларусі аставаліся пад уладай буржуазнай Польшчы.

Мая маці, а ваша бабуля, у кожным пісьме пыталася, чаму я не жанюся. Ей вельмі хацелася бачыць мяне сфатаграфаваным у час вяселля. Ажаніўся я ў 1929 годзе з амерыканскай польскага паходжання. У 1932 годзе нарадзілася першая дачка, а 1939 — другая.

Жылі мы з жонкай дружна. Але раптоўна нашу сям'ю напаткала вялікая гора: жонка, адкрываючы акно, упала з пятага паверха і забілася насмерць. Засталіся дзве дачкі без маці: старэйшай было 7 годзікаў, а меншай — толькі чатыры тыдні.

З дапамогай жончыных сваякоў я вырасціў сваіх дзяўчынак, яны закончылі школу, а я працаваў яшчэ з большым напружаннем, каб не пакрыўдзіць маю і так пакрыўджаную лёсам сям'ю.

Я заўсёды прымаў актыўны ўдзел у рабочым руху, выступаў супраць рэакцыйнай прапаганды, якая вялася супраць Краіны Саветаў.

Дарагія родныя, вы не можаце сабе ўявіць, як цяжка было нам расказваць амерыканцам праўду аб жыцці і дасягненнях савецкага народа, асабліва ў 50-х гадах, калі бессаромна распальвалася «халодная вайна». Нават некаторыя нашы старыя эмігранты трапілі тады пад уплыў прапаганды царкоўнікаў, былых белагвардзейцаў і здраднікаў Радзімы, якіх шмат паняехала ў Амерыку пасля вайны.

За апошнія гады многім амерыканцам давялося пабываць у Савецкім Саюзе і сваімі вачыма бачыць вашы дасягненні. Мы, старыя прагрэсіўныя эмігранты, адчуваем вялікую радасць ад сусветнага прызнання поспехаў СССР.

Дарагія мае родныя, я вельмі ўдзячны вам за пісьмы. Я хачу бы больш ведаць, як жывуць у нашай вёсцы Парфёнавічы, раскажыце мне аб Мастах і Ваўкавыску. Некалькі гадоў таму назад я сустракаўся з вашым цудоўным паэтам Максімам Танкам, гаварыў з ім аб роднай зямлі. А зараз дзякую ўсім вам яшчэ раз і жадаю ўсяго найлепшага вам і нашай любімай Радзіме.

Цімафей НОВІК.

ЗША.

НА ФЕСТИВАЛЬ У ФРАНЦЫЮ

У Міжнародным фестывалі фальклорнага мастацтва ў Францыі прыме ўдзел брэсцкі маладзёжны народны ансамбль «Радасць».

Створаны сем год назад танцавальны калектыў заваяваў усеагульнае прызнанне. За гэты час ансамбль даў у гарадах і вёсках каля 500 канцэртаў. Танцы брэсцкіх юнакоў і дзяўчат глядзелі жыхары Масквы і Львова, Ужгарада і Мінска. Іх цёпла прымаў Люблінскае ваяводства Польскай Народнай Рэспублікі і гледачы Чэхаславакіі.

Цяпер у ансамблі каля 60 чалавек — шафёры, слесары, ткачы, студэнты. Усе яны любяць харэаграфічнае мастацтва, спалучаюць работу і вучобу з напружанымі рэпетыцыямі, выступленнямі ў канцэртах. Таланвітымі танцорамі зарэкамендавалі сябе слесар панчошынага камбіната Мікалай Нікіцюк, лабарантка завода электравымяральных прыбораў Люба Якубук, студэнтка педагагічнага інстытута Аля Драгойцава, работніца завода электравымяральных прыбораў Алена Фісюк і многія іншыя.

У рэпертуары самадзейнага калектыву больш 30 рускіх, беларускіх, венгерскіх, румынскіх, малдаўскіх, чэшскіх і іншых танцаў. Ажыццёўлена пастаноўка сюіты «Вяселле ў Палессі» і герайчнага танца, прысвечанага абароне Брэсцкай крэпасці.

Першыя канцэрты брэсцкага танцорнага дадуць у горадзе Страсбургу. Іх выступленні ўбачаць жыхары Эльзасы і Латарынгіі. Некалькі дзён беларускія юнакі і дзяўчаты правядуць у Парыжы, дзе выступяць у Савецкім пасольстве.

Рэвалюцыя дала
мне самае дарагое —
яна зрабіла
мяне мастаком.

СТВАРАЛЬНІК ШЭДЭЎРАЎ

С. ЭЙЗЕНШТЭЙН.

Да 50-годдзя савецкага кіно

Ён вучыўся на інжынера ў Петраградзе. Быў час бурных грамадскіх зрухаў. На яго вачах адбылася Кастрычніцкая рэвалюцыя. Акрылены юнак з уласцівым яму запалам робіцца актыўным яе змагаром, уступае ў студэнцкі атрад народнай міліцыі.

Некалі гэты асабісты ўдзел у велічнай гістарычнай падзеі прынясе яму неацэнную карысць як мастаку. У кінафільме «Кастрычнік» будзе адлюстравана эмацыянальнае напружанне рэвалюцыі і прыведзена шмат дакладных дэталей.

У 1918 годзе Сяргей Эйзенштэйн пакідае інстытут і добраахвотнікам ідзе ў Чырвоную Армію, на фронт грамадзянскай вайны. У паходных умовах, у вольныя гадзіны ён рыхтуе спектаклі, піша плакаты і дэкарацыі.

Чырвонаармейцы палюбілі былога студэнта, які здзіўляў сваёй начытанасцю і ўменнем даступна пераказваць змест самых складаных кніг. Ён ведаў некалькі еўрапейскіх моваў. Будучы адзіным сынам забяспечаных і культурных людзей (бацька яго быў галоўны архітэктар Рыгі), Эйзенштэйн атрымаў яшчэ ў хатніх умовах добрую адукацыю.

У 1920 годзе С. Эйзенштэйн трапляе ў Беларусь разам са сваёй інжынерна-тэхнічнай вайскавай часцю. Тут ён знаёміцца з людзьмі нашых вёсак, пасёлкаў і гарадоў. Успамінаючы ў 1936 годзе ў Ялце (там здымаўся фільм «Бежын луг») беларускі перыяд свайго жыцця, ён гаворыў аўтару гэтых радкоў:

— Чырвонаармейцы мяне паважалі. І хоць я быў такі ж малады, як і яны, называлі Сяргеем Міхайлавічам. Мы пераязджалі з месца на месца і часта жылі на сухім пайку. Але беларусы — гасцінныя людзі. Запашалі нас у хаты і частавалі гарачай ежай.

Эйзенштэйн ведаў шмат беларускіх прымавак, зваротаў і жартаў. Асабліва падалася яму слова «лёс».

Калі вайсковая часць Эйзенштэйна трапіла ў Полацк, ён замацаваў сваю пачату ў Вялікіх Луках дружбу з Канстанцінам Елісеевым — вядомым мастаком, якога любілі і цанілі нашы народныя песняры Янка Купала і Якуб Колас. К. Елісееў з'яўляўся тады мастаком кіраўніком франтавой тэатральнай трупы. Ён паклапаціўся, каб Эйзенштэйн залічыў у яго трупу мастаком. Як толькі Мінск быў вызвалены ад белалаякаў, трупа пераехала сюды і заняла памяшканне гарадскога тэатра (цяпер тэатр імя Янкі Купалы).

К. Елісееў пісаў у часопісе «Іскусства кіно» ў 1958 годзе:

«...У Мінскім тэатры дэкарацыйнай майстэрні не было зусім, і працаваць на сцэне даводзілася ноччу, бо днём яна была занята рэпетыцыямі, а вечарам на ёй выступалі з канцэртнымі і эстраднымі нумарамі».

Неўзабаве быў запрапанаваны выбар: «Альбо ехаць у Рослаўль, — піша далей К. Елісееў, — куды рухалася армія, альбо заставацца ў Мінску ў сістэме наркамасветы, дзе пачынаў існаванне Беларускае дзяржаўнае тэатр. Я вырашыў застацца ў Мінску, а Сяргей Міхайлавіч за-

явіў мне, што даўно марыць паехаць у Маскву, каб паступіць у інстытут. Акрамя таго, у яго ў Расіі заставаўся маці, у якой ён адзіны сын. Мы гораца абняліся і з тугою развіталіся».

У 20-я гады Эйзенштэйн цалкам аддаецца кінамастацтву. Пра яго фільм «Стачка» газета «Правда» пісала 14 сакавіка 1925 года:

«Гэта карціна — радасны сігнал. У «Стачцы» мы бачым першы рэвалюцыйны твор нашага экранна».

У 1926 годзе С. Эйзенштэйн распачынае працу над фільмам «1905 год». Атрымалася так, што аператар Э. Тысэ, якога высока цаніў Эйзенштэйн, апынуўся ў баку ад гэтай работы. С. Эйзенштэйн, глыбока ўсведамляючы значэнне будучага фільма, працаваў з вялікім напружаннем. Было знята некалькі тысяч метраў плёнкі, але Эйзенштэйн быў вымушан адмовіцца ад пастаноўкі. Ён зразумеў, што не здолее ўмясціць велізарны матэрыял у адзін фільм.

Са сцэнарыя Агаджанавіч-Шутко быў выкарыстаны толькі адзін эпізод — «Паўстане на браняносцы «Пацёмкін», — які лёг у аснову карціны «Браняносец «Пацёмкін». З раней знятага матэрыялу нічога нельга было выкарыстаць, і Тысэ, вярнуўшыся ў калектыў, пачаў здымаць усё нанова.

Кінафільм «Браняносец «Пацёмкін» меў велізарны поспех не толькі ў СССР, але і ва ўсім свеце. Пра яго напісаны сотні кніг і тысячы артыкулаў. Кожны кадр і эпізод вывучаецца як узор. 117 крытыкаў з розных краін тайным галасаваннем прызналі яго лепшым фільмам за ўсё час існавання кіно.

Незадоўга да смерці Эдуард Казіміравіч Тысэ расказаў:

«Поспех «Браняносца» быў для Эйзенштэйна, як і для ўсяго творчага калектыву, нечаканасцю. Мы не ставілі перад сабой задачы стварыць фільм-шэдэўр. Задача была ў тым, каб выявіць народны пафас рэвалюцыі».

За межамі краіны «Браняносец «Пацёмкін» прабіваў сабе шлях «праз рыфы і скалы». У Германіі цензура адразу забараніла яго, але агудыная зацікаўленасць была такой моцнай, што цензурам давялося адступіць. Дайшла справа да кабінета міністраў, і там ухваліліся ад рашучых дзеянняў.

Генералы спалохаліся і забаранілі паказаць фільм ваеннаслужачым. Былі спробы выклікаць эксцэсы ў кіназалах, каб мець падставу забараніць фільм за ўзбуджэнне грамадскіх непарадкаў. Правакацыі не ўдаваліся. Суб'ектаў, якія намагаліся ўчыняць шум, гледзчы хвалі за каўнер і выкідвалі з залы.

Шматтысячныя натоўпы аблогаю бралі кінатэатры. Фільм дэманстравалася ў трыццаці, пасля ў шасцідзесяці і, нарэшце, у дзевяноста кіназалах аднаго толькі Берліна.

Галасы рэакцыйных газет патанулі ў моры ўсеагульнага захаплення. Адна з такіх газет запрапанавала кінакрытыку Фарваргосу неадкладна напісаць адмоўную рэцэнзію. Той адказаў: «Лягчы напісаць на гэту карціну гімн, чым крытычны артыкул».

Прагледзеўшы фільм, гледзчы скандзіравалі: «Няхай жыве СССР», — і спявалі «Інтэрнацыянал». Паліцыя забараніла фільм для вучняў і студэнтаў. Цензары пачалі выкідаць з фільма некаторыя сцэны і эпізоды.

Фашысцкі міністр прапаганды Гебельс, пераканаўшыся, што «Браняносец «Пацёмкін» — найвялікшы твор мастацтва, 28 сакавіка 1933 года выклікаў работнікаў нямецкай кінапрамысловасці і загадаў ім стварыць свой, нацысцкі «Браняносец «Пацёмкін»».

Даведаўшыся аб гэтым, Эйзенштэйн паслаў Гебельсу адкрыты ліст, у якім пісаў, што сіла і мастацкая своеасаблівасць «Браняносца» цалкам вызначаюцца яго рэвалюцыйнай тэматыкай і камуністычнай ідэянасцю, і таму фашысты ніколі не здолее зрабіць свой «Браняносец «Пацёмкін»».

Мне выпала шчаслівая доля — працаваць у здымачнай групе С. Эйзенштэйна і Э. Тысэ.

Пасля здымак у 1934 годзе ў ролі Мірона ў фільме «Палескія рабінзоны», які па сцэнарыю Я. Маўра і Я. Шварца паставілі Павел Малчанав і Юсіф Бахар на студыі «Белдзяржкіно», я трапіў у «Маскінокамбінат» (тагачасная назва кінастудыі «Масфільм»).

Сяргей Міхайлавіч Эйзенштэйн пачынаў тады здымаць фільм «Бежын луг». Я запомніў яго шырокаплечым, энергічным, з велізарным выпуклым ілбом. У сіняватых вачах — прыхаваная іронія, але яна змякчалася ўласцівай яму прывабнай і добравычлівай усмешкай. Ад такой усмешкі рабілася светла на душы.

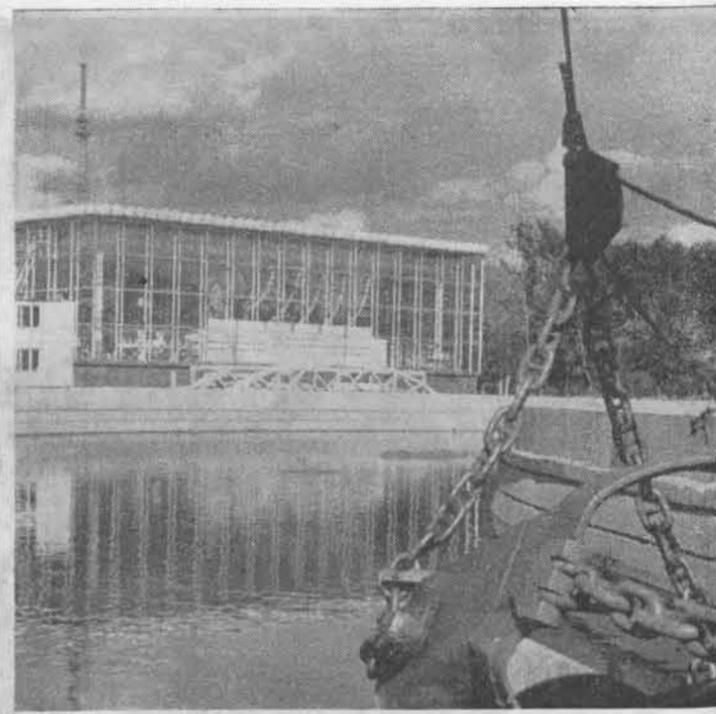
Сумным яго ніхто і ніколі не бачыў, нават у дні ўрушэння і творчых траўм. Слухаць яго было вельмі цікава. Ён валодаў усеабдымнай эрудыцыяй і такой памяццю, што дзівіла ўсіх суб'сіднікаў. Ён мог пераказаць змест любой старонкі шматомных твораў Бюфона, Пушкіна, Шэкспіра, Дзікенса, Зяля... Сцэнарыі ведаў напаміць і мог, заплюшчыўшы вочы, унутраным позіркам прагледзець усё свой будучы фільм. Задоўга да здымак кожны кадр фільма ён звычайна маляваў алоўкам на паперы.

У працы Сяргей Міхайлавіч быў бязлітасны да сябе. А пятай гадзіне раніцы канчаў здымку ў дзевяць быў ужо ў кінаінстытуце, чытаў лекцыі студэнтам. Вяртаўся дамоў і паглыбляўся ў кнігі сваёй велізарнай і рэдкіх бібліятэкі. Пасля зноў ішоў на начную здымку. І так дзень пры дні.

Сяргей Міхайлавіч працягнуў усяго 50 гадоў. Ён мог бы яшчэ жыць зараз і радаваць нас сваёй натхнёнай творчасцю. Жыццё яго абарвалася ў росквіце таленту і творчага плёну. Нямоцнае ён меў сэрца ад прыроды і зусім не шанавуў яго. Працаваў з рэдкай, звышчалавечай напружанасцю, без найменшага адпачынку.

Вялікага рэжысёра ніколі не пакідала пачуццё адказнасці за далейшае развіццё айчыннага кінематографа. Ён пакінуў для вывучэння сваё фільмы і вялікую тэарэтычную спадчыну. Яго жыццё і праца з'яўляюцца ўзорам для савецкіх кінематографістаў.

Аляксей СЛЕСАРЭНКА, заслужаны дзеяч культуры БССР.

У Мінску на набярэжнай Свіслачы ўзняўся будынак павільёна ВДНГ Беларускай ССР.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

З МАЛЮНКА У ТВАІМ БУКВАРЫ...

С чого пачынаецца Родина?
С картинкі в твоем букваре...
(Популярная советская песня).

Вось ужо колькі гадоў сустракаем мы ў выхадных звестках беларускіх кніжак імя мастака Пятра Драчова. Аформленыя ім выданні — прыгожыя, арыгінальныя. Ён добра разумее задачы кніжнай графікі, праяўляе шмат выдумкі, вынаходлівасці.

Над чым працуе ён цяпер?.. Скажам адразу, работа вельмі адказная. І робіць ён яе разам са сваім калегам Яўгенам Кулікам. Афармляецца новы падручнік для першага класа вясковай школы — «Беларуская мова».

Перада мной у майстэрні Пятра Драчова лісты з эскізамі, пакадамі, малюнкамі да гэтай складанай работы. Пятро Драчоў тлумачыць асноўныя прыныцы, якіх ён і яго сааўтар трымаюцца, ствараючы падручнік.

— У дзяцей вельмі багатае і чулае ўяўленне. Таму ім не патрэбна празмерная канкрэтнасць малюнка. Умоўныя ім больш цікавыя. І — колер, колер! Мы выкарыстоўваем толькі чатыры — чырвоны, сіні, зялёны, жоўты. Чаму? Бо лічым, што менавіта гэты колер найбольш уласцівы для Беларусі. Зразумела, калі б гэтая кніга рабілася для дзяцей, напрыклад, Арменіі, то ў ёй, мабыць, камбінаваліся б іншыя фарбы. Не падумаўце, быццам наша рашэнне — чыста інтуітыўнае, не! Яно абгрунтавана мноствам назіранняў. Не адзін тыдзень праседзелі мы з Яўгенам у школах. У гарадскіх, у вясковых. Мы паказвалі дзецям эскізы. Прасілі іх падрабязна пераказаць розныя малюнкi. Раіліся са спецыялістамі.

З цікавасцю разглядаючы эскізы, створаныя на аснове такой вялікай падрыхтоўчай работы, думаю: менавіта ўнутраная зацікаўленасць, калі так можна сказаць, — зачараванасць мастака сваёй работай не можа не прынесці каштоўнага выніку.

Сваімі папярэднімі работамі мастак быццам рыхтаваўся да такой адказнай працы.

Яшчэ студэнтам, на трэцім курсе графічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута ён заявіў пра сябе як пра здольнага і працавітага мастака, аформіўшы кнігу Івана Новікава «Руіны страляюць ва ўпор». На чацвёртым курсе працаваў над кнігай Аляксандра Мінкоўскага «Ніколі ў жыцці». Вокладка гэтай кнігі — лаканічная, стрыманая, дакладная па настроі і па кампазіцыі.

Але першыя ўдачы не закружылі галаву. Ён разумее: яшчэ не знайшлося тое галоўнае, каб можна было гаварыць пра самастойны творчы пошук, пра самастойны голас. «Сваё» прыйшло трохі пазней. Калі працаваў над кніжкамі беларускіх паэтаў Хведара Жычкі «Росныя лілеі», «Настой» і асабліва над двухтомнікам Уладзіміра Дубоўкі, за афармленне якога ён атрымаў дыплом рэспубліканскага і ўсесаюзнага конкурсу на лепшую кнігу.

— Менавіта работа над гэтымі кнігамі, — гаворыць мастак, — падказала мне, што пошукі трэба весці не ў галіне чыста знешніх, фармальных прыёмаў, а імкнуча да найбольш тактоўнага выкарыстання народных мастацкіх традыцый на аснове іх глыбокага засваення. Без гэтага я не ўяўляю сабе сучасную беларускую кнігу.

Вось ляжыць перада мной эскіз вокладкі будучага падручніка: на белым фоне некалькімі скупымі, дакладнымі штрыхамі пададзены неба, трава, спелае жыта і русавалосая дзяўчына з букетам васількоў. Дакладны і прыгожы вобраз!..

— Свет дзяцей вельмі цікавы і своеасаблівы, — быццам раздумвае ўголос мастак. — І, напэўна, я ніколі не рызыкнуў бы ўзяцца за афармленне падручніка для першага класа, калі б не лічыў сябе нейкім чынам звязаным з дзіцячым светам, калі б не вучыўся разумець яго...

Пятро Драчоў сапраўды звязаны з цудоўным светам нашай дзяцімы — пасля заканчэння інстытута ён працуе мастацкім рэдактарам часопіса «Бярозка». За гэты час зроблена шмат малюнкаў для дзяцей. Мастак навучыўся размаўляць са сваімі юнымі гледзачамі іх мовай.

С. КУРМАН.

ПОВТОРИТСЯ ЛИ?

К 30-летию начала второй мировой войны

ТОЛЬКО ЛИ 30 лет прошло с того дня?

Кажется, что минула целая эпоха. Живы еще сотни миллионов людей, бывших свидетелями и участниками тех событий. Современнику кажется, что с того времени он прожил не одну, а несколько жизней. Глядя вокруг себя, он многого не узнает. Никогда еще мир не менялся так быстро и неуклонно, как с 1939 по 1969 год. Все выглядит по-иному: политическая карта, техника, наука, даже одежда людей. Странно подумать, что то страшное, чудовищное происходило так недавно.

Мы вспоминаем, передумываем, читаем романы и мемуары, смотрим документальные фильмы о войне, и сразу же встает вопрос: научились ли люди чему-нибудь за это время? Учились ли уроки, которые преподала жизнь с 1939 года? Может ли такое повториться?

СИЛЫ ЗЛА

Многие говорят за то, что исключать возможность третьей мировой войны нельзя. Силы, которые развязали вторую, живы.

1. Германский милитаризм, издавна угрожающий безопасности Европы, не умер. Он вновь стал крупнейшей военной силой Западной Европы и опять готовится идти по пути агрессии.

Ближайшая цель германских милитаристов — создать под своим руководством «объединенное» западноевропейское государство, поставить его армии под команду генералов бундесвера, вооружить этот «сверхвермахт» ракетно-ядерным оружием и нацелить его на восток. Это прямая подготовка к войне.

2. Германский фашизм, открывший дорогу милитаризму и подтолкнувший его к 1939 году, снова на сцене. Нацистская партия воссоздана под новым названием, с новыми лозунгами и фюрерами, но со старыми целями. Это тоже уже не подлежит сомнению и это тоже серьезно угрожает миру.

Мощное крыло правящей партии ФРГ, крыло Штрауса, движется вправо, навстречу неонацистам. Сегодня за Эльбой правит «умеренная» коалиция клерикалов и социал-демократов. Исключать, что через какое-то время у руля в Бонне может оказаться полуфашистское, поддерживаемое неонацистами правительство Штрауса, едва ли правильно. Это создало бы несомненную угрозу миру.

3. Воинствующий германский реваншизм не одинок. У Гитлера был союз с Италией и Японией. У ФРГ — союз с Соединенными Штатами, Англией и другими государствами НАТО. Те же западные державы, которые три десятилетия назад воевали с германскими милитаристами, теперь с ними. «Мюнхенский фронт» воссоздан. Это удваивает угрозу войны.

Сегодня европейскими армиями НАТО командует Америка. Завтра фактическое руководство может окончательно перейти к генералам бундесвера; тогда германский реваншизм попытается начать диктовать Западной Европе. На это и направлена теперь вся его политика. Если немецкие реваншисты добьются цели, то их руководители могут решить, что дорога к новым 1939—1941 годам открыта. Первыми объектами их агрессии намечены ГДР, Чехословакия и Польша. Но это — уже третья мировая война.

4. Не только германский реваншизм угрожает между-

Прошло 30 лет с начала второй мировой войны. Много лжи написано — и пишется по сей день — на Западе о том, как и почему она возникла. Целые полки историков, политиков, дипломатов, генералов, журналистов заняты тем, чтобы скрыть правду и выдумать ложь.

Молчат или почти молчат о том, что Советский Союз в течение ряда предвоенных лет делал все возможное, все мыслимое для того, чтобы предотвратить войну. «Забывают», что Советский Союз был единственной великой державой в мире, предложившей еще в начале 30-х годов постройку в Европе систему коллективной безопасности, чтобы преградить дорогу Гитлеру, «забывают», что в 1936 году советскими представителями в Лиге Наций был внесен специальный проект создания такой системы.

Вычеркивают из истории многие бесспорные, проверенные и документированные факты.

Для чего это делается? Не только для того, чтобы сфальсифицировать, утаить подлинную историю прошлого.

Нет, пожалуй, еще больше для того, чтобы скрыть правду о настоящем.

Ведь политика правящих кругов ряда империалистических держав сегодня, 30 лет спустя, по сути дела, вновь движется по мюнхенскому руслу. Старая игра, с некоторыми поправками, переигрывается. Опять речь идет о прямом створе с германскими милитаристами, чтобы угрожать Советскому Союзу. Опять германские империалисты мечтают о захвате Чехословакии, о прорыве в Польшу, о господстве над всей Центральной Европой. Опять Советский Союз требует обуздать германский милитаризм, создать мощную, надежную систему европейской безопасности, приступить к разоружению, и опять Запад молчит, «изучает», тянет, спорит по мелочам, чтобы сорвать главное — прочную гарантию мирного существования. 1969 год действительно в чем-то напоминает 1939-й.

Но все-таки не в самом важном.

Угроза новой мировой войны и нового фашизма существует. Она выросла так, как мало кто предполагал после победы над Гитлером в 1945 году. Есть кандидаты в новые гитлеры и новые чемберлены, есть новый вермахт под названием бундесвер, новый агрессивный антисоветский блок под названием НАТО. Но мир 1969 года все-таки в корне другой.

Лгать о прошлом, фальсифицировать историю второй мировой войны будут и впредь; для специалистов по подобным делам это не так уж трудно. Вернуть мир к 1939 году нельзя — ни при каких условиях, ни под каким прикрытием, ни

народной безопасности. Соединенные Штаты создают опасные очаги войны в самых различных районах мира и не дают их затухнуть. Сегодня они разжигают «локальные войны» в Юго-Восточной Азии и на Ближнем Востоке, строят новый военный блок в районе Тихого океана, укрепляют позиции германских реваншистов в Западной Европе. Не раз в последние десятилетия они приводили мир на грань войны. Завтра они могут где-то вновь подойти к этой грани.

5. К старым, давно окопавшимся силам агрессии сегодня начинает примыкать новая: маоистский Китай.

Мечтая о создании новой пан-азиатской империи Чингисхана, испуганные пекинские политики готовят предложение себя Западу в партнеры для нового окружения СССР и социалистического содружества. Здесь, бесспорно, возникает новый и очень опасный, может быть, самый опасный сегодня очаг войны. Создание оси Бонн — Пекин в ближайшие годы не исключено. Если дело дойдет до этого и новое кольцо окружения социалистического содружества сомкнется, то ситуация конца 30-х — начала 40-х годов может действительно повториться в совершенно иной форме. На это и рассчитывают как в Бонне, так и в Пекине.

6. Приближению войны способствуют в наши дни не только правящие круги ведущих капиталистических держав и их союзников. В том же направлении постоянно действуют мощные силы, стоящие за спиной правительств и представляющие собой как бы государства в государствах. Это — возникшие в послевоенные годы гигантские военно-промышленные комплексы, объединяющие частных производителей оружия массового уничтожения с военной и буржуазными политиками. Весь смысл существования этих комплексов, их главная цель — постоянная, нескончаемая подготовка к войне.

Надо учесть, что изготовление орудий смерти стало за последние 20 лет важнейшей отраслью всего капиталистического производства, по крайней мере в таких странах, как США, ФРГ, и некоторых других. Этого уже никто не оспаривает. Без постоянного и все расширяющегося рынка смерти империалистиче-

ская олигархия больше экономикой не мыслит.

Мы насчитали шесть главных сил, которые могут дать толчок новой большой войне. Не следует думать, что все они в равной степени заинтересованы в такой развязке и что ни одна из них не способна при известных условиях попятиться назад. Это не так. Самыми «бешеными» и авантюристически настроенными среди них нужно, на мой взгляд, считать в настоящее время, помимо экстремистов в Пентагоне, также германских реваншистов и китайских оборотней — маоистов. По агрессивности одна группа стоит другой. Отсюда и их взаимное притяжение.

Можно ли, например, исключать, что, став, по плану Штрауса, фактическими вершителями судьбы Западной Европы, германские реваншисты в один роковой для них день окончательно потеряют голову и, договорившись с Пекином, внезапно, как сделал Гитлер в 1939 и 1941 годах, набросятся на своих соседей?

Я думаю, нет, — исключать это было бы неверно.

Число безумцев на Земле со времени второй мировой войны не уменьшилось, а увеличилось. Объясняется это просто. Такого подходящего для них оружия, как сейчас, когда первый «ошеломляющий» удар возможен простым нажатием на атомный курок, раньше вообще не было. Надо постоянно помнить об этом.

ПРОТИВ ФАТАЛИЗМА!

Правда, не надо забывать что в самом капиталистическом мире действуют и другие силы.

Было бы ошибкой считать, что вся международная буржуазия сегодня стоит на позициях безумия. Увеличивается и число умеренных, более рассудительных деятелей в ее среде. Чему-то наиболее умные буржуазные политики за эти 30 лет все же научились. Оставаясь империалистами, но исходя из простого чувства самосохранения, они предпочитают мир термоядерному урагану. Умеренная буржуазия — против третьей мировой войны, и это, несомненно, может в предстоящие годы сказаться на весах международной политики.

Привело ли бы усиление этого крыла, в особенности в Соединенных Штатах, к серьезному уменьшению военной опасности? Безусловно. Так, например, все положение в мире могло бы сразу и на

годы вперед измениться, если бы со стороны США проявилась готовность прийти к честному соглашению с социалистическими странами по спорным вопросам, всерьез обеспечить мирное сосуществование. Но полагаться на одно это, конечно, нельзя. Какое-нибудь важное событие в мире, ухудшающее положение империалистов, легко привело бы к новому сдвигу в их политике в сторону агрессивности. Ожидать стабильности их курса вообще не приходится, и это тоже надо иметь в виду, когда смотришь на годы вперед.

Должны ли мы, таким образом, признать, что сколь угодно серьезной гарантии мира нет и что люди обречены на то, чтобы слепо, по воле судеб, плыть через океан событий навстречу новому 1939 или 1941 году?

Нет! Так утверждают фаталисты и политические импотенты — те, кто почти всегда ошибается. Теперь они видят только одну сторону проблемы. Кассандрами быть трудно. Но нельзя забывать о диалектике истории. Есть в мире 60—70-х годов три силы, интересы которых всецело, коренным образом связаны с сохранением мира и которые поэтому будут стоять за него до конца. Это — содружество социалистических государств, международный рабочий класс, народы «третьего мира». Это — три с половиной миллиарда рядовых людей, населяющих земной шар. Сумма этих трех сил сразу меняет счет в пользу мира, хотя, конечно, полной гарантии и не дает.

Развязыванию войны препятствует и другая большая мировая сила, которая раньше хотя и существовала, но фактически почти не действовала. Когда начинались первая и вторая мировые войны, народы капиталистического мира молчали. Кто этого не помнит? Война представлялась людям неким неизбежным, неотвратимым землетрясением. Будут ли они молчать и на этот раз, если у их порога покажется призраком тотальной термоядерной смерти?

Не нужно забывать об одном. Людям, даже самым отсталым, прибавилось 30 лет — и каких лет! — опыта. Далеко не все в капиталистическом мире будут на этот раз смотреть на все, сложившись, или бросаться в бездну с закрытыми глазами, как бросилось в нее большинство

немцев в 1939 году. Теперь большинство знает заранее, что ждет их впереди уже через несколько минут или секунд. Это немаловажный фактор: фаталисты и профессиональные скептики напрасно его недооценивают.

ПРЕДСКАЗАНИЕ ЭНГЕЛЬСА

Мы спрашивали: повторится ли? Догматиком или шарлатаном был бы тот, кто уже сегодня позволил бы себе дать точный и окончательный ответ на этот вопрос. Дело обстоит не так, как перед первой и второй мировыми войнами, когда можно было с уверенностью предсказывать приближение войны.

Стоит вспомнить об одном удивительном пророчестве. В 1887 году, в обстановке «глубокого», казалось, нескончаемого мира, за 27 лет до начала первой мировой войны, Энгельс писал в своем введении к брошюре С. Борнгейма «На память немецким ура-патриотам 1806—1807 годов»:

«...Для Пруссии — Германии невозможна уже теперь никакая иная война, кроме всемирной войны. И это была бы всемирная война невиданного раньше размера, невиданной силы. От восьми до десяти миллионов солдат будут души друг друга и объедать при этом всю Европу до такой степени чиста, как никогда еще не объедали тучи саранчи. Опустошение, причиненное Тридцатилетней войной, — сжатое на протяжении трех-четырех лет и распространенное на весь континент, голод, эпидемия, всеобщее одиночание как войск, так и народных масс, вызванное острой нуждой, безнадежная путаница нашего искусственного механизма в торговле, промышленности и кредите; все это кончается всеобщим банкротством; крах старых государств и их рутинной государственной мудрости, — крах такой, что короны дюжинами валяются по мостовым и не находится никого, чтобы поднимать эти короны... Вот куда, господа короли и государственные мужи, привела ваша мудрость старую Европу».

Так писал Энгельс 82 года назад. Пусть вспомнят эти слова сторонники третьей мировой войны не только в ФРГ, но и за рубежами Европы и Америки, поближе к берегам Тихого океана. Энгельс предугадал почти все — и роль Германии в развязывании мировой войны, и размах войны, ее срок, число воевавших, даже «дождь корон». Напоминание об этих строках Энгельса, Ленин писал летом 1918 года в статье «Пророческие слова»:

«В чудеса теперь, слава богу, не верят. Чудесное пророчество есть сказка. Но научное пророчество есть факт».

Это касалось войны 1914—1918 годов. Не так трудно было предвидеть будущее и в 30-х годах, когда в неизбежности вулканического взрыва, вызванного германским капитализмом, в близости нападения Гитлера на Европу могли сомневаться одни слепорожденные или же те, кто ожидал только 1939, но не 1941 года.

Сейчас ясно лишь одно. Хотя силы войны велики, — силы мира могущественней. Если народы на этот раз осознают свою мощь и не позволят взбесившимся или терпящим голову политикам действовать, как хочется, то 1939 год не повторится. Третью мировую войну можно предотвратить.

Эрнст ГЕНРИ

На берэзе возера Нарач адбылося ўрачыстае адкрыццё круглагадовага рэспубліканскага піянерскага лагера «Зубронак» — ма- лодшага брата «Артэка».

НА ЗДЫМКУ: у новым лагеры.

Фота П. НАВАТАРАВА.

ПА АБОДВА БАКІ ГАЙНЫ

Большасць раённых цэнтраў Беларусі — маленькія гарады і гарадскія пасёлкі. Як правіла, у іх жыве не болей дзесяці тысяч чалавек. Цяпер яны хутка развіваюцца, забудоўваюцца прыгожымі сучаснымі дамамі. Пройдзе нямнога часу, і гарады-малюткі вырастуць да размераў цяперашніх сярэдніх гарадоў. Што ж, зусім знікне паняцце «маленькі горад»? Не, захавецца. Але гадоў праз пятнаццаць — дваццаць малымі будуць лічыцца гарады з насельніцтвам менш 50 тысяч. З недалёкім будучым аднаго з іх чытачоў знаёміць галоўны архітэктар «Белдзяржпраекта» Геннадзь БУЛДАУ.

Работа над генеральным планам Лагойска прынесла мне вялікую творчую радасць. Цяньчы ландшафтныя багаці Лагойшчыны, мы вырашылі ператварыць Лагойск у горад адпачынку. Вось на велізарных лістах паперы вычарчаны ўсе яго будучыя славатасці.

Цяперашні Лагойск раскінуўся па абодва бакі рэчкі Гайны. Асноўныя раёны капітальнай застройки ідуць уздоўж вуліц Савецкай і Перамогі. Невялікія прамысловыя прадпрыемствы раскіданы па ўсім горадзе. Цяпер тут жыве каля чатырох тысяч чалавек. Мяркуюцца, што да 2000-га года будзе 20 тысяч жыхароў. Горад павялічыць тэрыторыю ў чатыры з лішнім разы. Вось тоўстымі лініямі азначаны яго будучыя межы. А якія будучыя вуліцы, дамы?

Каб не высякаць зялёныя масівы, раёны новай забудовы выдзелены на свабоднай тэрыторыі, па адзін і другі бок шасэ, якое вядзе ў Мінск. На паўднёвую ўскраіну перасяляюцца ўсе прадпрыемствы горада — хлебазавод, маслазавод, райхарчкамбінат, райпрамкамбінат, аўтабаза, гандлёвыя склады і базы і інш. На ранейшым месцы, ва ўсходняй частцы горада, застануцца толькі базы «Сельгастэхнікі» і БМУ меліярацыі, якія там ужо трывала ўкараніліся. Тут жа, у паўднёвым і заходнім раёнах, сканцэнтраванае новае жыллёвае будаўніцтва. Цяпер у Лагойску ёсць каля 30 тысяч квадратных метраў жылля, а па генплану намаячаецца 240 тысяч квадратных метраў. Для забудовы горада выбраны дамы невысокай павярховасці, якія лепш за ўсё спалучаюцца з узгоркавым рэльефам мясцовасці. У мікра-раёне першачарговай забудовы, які зойме семдзесят гектараў, будуць будынікі і ў два-тры паверхі, і ў чатыры-пяць. Яны створаць пэўны архітэктурны кантраст.

Цяпер пройдзем у цэнтр горада. Як ён выглядае ў нашым плане? Пасля рэканструкцыі будынак райвыканкома «зберэ пад сваю страху» ўсе раённыя адміністрацыйныя ўстановы. Існуючы двухпавярховы ўнівермаг і сталовая дапаўняюцца новымі прадпрыемствамі гандлю і быту — рэстаранам, кафэ, салонам прыгажосці і г. д. Усё гэта ўтварае гандлёвы цэнтр. Рэканструюецца гасцініца. На базе існуючай сярэдняй школы ствараецца школа мастацкага выхавання. Цяперашні будынак дома культуры дапаўняецца прыбудовамі, у якіх размесцяцца гарадская бібліятэка і вялікая глядзельная зала. Далей мы бачым цэнтральны кінатэатр і танцавальную залу. Так выглядае ў нашым плане культурны цэнтр. Будзе скампанаваны і маладзёжны цэнтр з домам піянераў і домам моладзі. Вось бальнічны гарадок. У паркавай зоне размесціцца стадыён, розныя спартыўныя павільёны, дзе будзе і плавальны басейн.

Знойдзе адлюстраванне ў архітэктурным абліччы Лагойска і яго гістарычнае мінулае. У новым сучасным будынку размесціцца краязнаўчы музей. Горад стане ўладальнікам яшчэ аднаго, не зусім звычайнага музея — этнаграфічнага. Улічваючы, што Лагойск ляжыць на шляху экскурсантаў і турыстаў, якія едуць з Мінска да Хатынскага мемарыяла, вырашана стварыць тут нешта асабліва відовіснае. Гэтым «нешта» з'явіцца рэспубліканскі этнаграфічны музей-вёска. Размесціцца ён у заходняй частцы горада. Экскурсантаў ўбачыць у прыроды старую беларускую вёску, сялянскую хату, яе абсталяванне, рэчы. Музей зойме адкрытую пляцоўку. З аднаго боку будзе адкрывацца від на маляўнічы лес, з другога ўшчыльную падступіць заліўная сенажаць ракі Гайны.

А вось на шасэ вы бачыце матэль для аўтападарожнікаў. Ім будзе прыемна тут спыніцца. Дазвольце, скажаце вы, шасэ з Мінска ў Лагойск праходзіць праз цэнтр горада, а тое знаходзіцца далёка ў баку. Вы маеце рацыю. Але ўлічыце, яно яшчэ не пабудавана. Яго, вось гэты адрэзак, пракладуць спецыяльна ў абход горада. Навошта? Каб грузавыя машыны ішлі, мінаючы гарадскія вуліцы, каб экскурсантаў, якія едуць у Хатынь, ніяк не маглі мінуць унікальнага этнаграфічнага музея.

Ну, а чаму ўсё-такі будучы Лагойск архітэктары назвалі горадам адпачынку? Ды таму, што тут размесцяцца дамы адпачынку, пансіянаты, прафілакторыі, турбаза і загарадныя базы адпачынку. Адначасова яны змогуць прыняць да дзесяці тысяч адпачываючых. На карце-схеме выразна відаць тоненькія сцежачкі. Яны вядуць да пляжа на берэзе Гайны. А праз самую раку перакінуты пешаходныя мосцікі. На берэзе ракі раскінецца стогектарны парк.

Вось якое цікавае будучае ў маленькага старажытнага горада Лагойска. Нядаўна Мінскі аблвыканком зацвердзіў генеральны план яго забудовы.

Своеасаблівы профіль, яркую непаўторную прыгажосць нададуць архітэктары літаральна кожнаму маленькаму гораду Беларусі.

«МІЖ ТЫХ ПАЛЁУ...»

Калі пачынаеш знаёміцца з альбомам «Між тых палёў...», міжволі прыгадваюцца бесмяротныя словы народнага паэта Беларусі Якуба Коласа:

О, край родны, край прыгожы,
Мілы кут маіх дзядоў!
Што мілей у свеце божым
Гэтых светлых берагоў,
Дзе бруязца срэбрам рэчкі,
Дзе бары-лясы гудуць,
Дзе мядамі пахнуць грэчкі,
Нівы гутаркі вядуць...

Навагрудчына! Адзін з маляўнічых і прыгожых куткоў нашай рэспублікі, гарысты, лясысты, азёрны край, багаты легендамі і паданнямі. Край, які так моцна любіў і заўсёды ўспамінаў, дзе ён ні быў — у Нямеччыне ці ў Францыі, у Італіі ці ў Швейцарыі, у Бахчысарай ці ў Канстанцінопалі, — вялікі сын славянскага народа, наш слаўны зямляк Адам Міцкевіч.

Вось пра цябе, чароўны родны край, пра тваю непаўторную прыгажосць, пра гэтую беларускую Швейцарыю, як справядліва называў цябе некалі выдатны польскі паэт, і расказвае альбом «Між тых палёў...» Гэта хвалючая і праўдзівая гісторыя зямлі, на якой нарадзіўся і ўзгадаваўся геній сусветнай культуры Адам Міцкевіч, талент якога ўвабраў у сябе і беларускую народную мудрасць, і шум Налібоцкай душчы, і непаўторную прыгажосць авяянага легендамі і паданнямі возера Свіцязь, і бурлівае цячэнне срэбраводнага Нёмана...

Па старасвецкіх навагрудскіх шляхах і маляўнічых сцяжынках вядуць нас аўтары тэксту Янка Брыль і Уладзімір Калеснік.

З першых старонак альбома перад намі паўстаюць прыгожыя краявіды былога фальварка Завоссе, дзе 24 снежня 1798 года нарадзіўся хлопчык, якому суджана было пазней стаць геніяльным паэтам. Тут упершыню ён пачуў шэпт беларускіх дуброў. Адсюль жа яго, немаўлёнка, везлі ў Навагрудка, каб у фарным касцёле, заснаваным яшчэ ў XIV стагоддзі літоўскім князем Вігаўтам, даць яму імя Адам.

А ў трохгадовым узросце ён становіцца ўжо жыхаром былой сталіцы Вялікага літоўскага княства — Нава-

грудка. Тут паэт рос, вучыўся, хадзіў разам з сябрамі на замак, любавалася яго магутнымі вежамі. Тут паступова пазнаваў гераічную гісторыю роднага краю, мужага і свабодалюбівага народа, продкі якога ля навагрудскіх сцен не раз адбівалі жорстыя атакі татарскіх полчышчаў і спусташальныя набегі апранутых у жалезныя панцыры рыцараў-крыжакаў. Адсюль жа ён колькі разоў хадзіў у маленстве на возера Літоўка, непадалёку ад якога, паводле паданняў, смелая і прыгожая княгіня Гражына атрымала бліскучую перамогу над крыжаносцамі. Часціком заглядаў сюды паэт і разам са сваімі ўніверсітэцкімі сябрамі Янам Чачотам і Томашам Занам, захапляўся прыгажосцю гэлага кутка, які апеў пазней у паэме «Гражына»:

Ёсць каля меж гарадскіх
недалечка, —
На гук ад стрэлу з
крыжацкае зброі, —
Мала каму тут вядомая
рэчка,
Што ўецца-блудзіць па
лясным спакоі;
Вузкая, плытка, блізка
дарогі
Робіцца рэчка шырэйшай
і далей
Падае ў возера, тут яе
хвалі
Пушча вартуе, з каменя
парогі...

Жыццёвы лёс не раз закідаў яго і ў Туганавічы. Сённяшнія сведкі гэтаму — шэсць ліп, якія растуць нібыта з аднаго караня і ствараюць своеасаблівую прыгожую «альтанку Марылі». Пад гэтымі ліпамі ён сустракаўся з Марыляй Верашчакай, вялікае і светлае пачуццё кахання да якой пранёс праз усё сваё жыццё і творчасць.

Адсюль жа, ад гэлага старога хутара, сцежка вядзе да «каменя філарэтаў», дзе збіраліся члены вольналюбівага таварыства і гораца абмяркоўвалі свой статут — «працаваць на карысць радзімы, навукі, дабрачыннасці».

Сярод Плужынскага бору віднеецца лясотраная роўнядзь непаўторнага па красе возера Свіцязь, шматлікія легенды і паданні аб якім умела ўплятаў Адам Міцкевіч у мастацкую тканіну сваіх твораў. Глядзіш на возера, і ўспамінаюцца пранікнёныя словы паэта:

Калі навагрудскія ўбачыш
прасторы,

Палеткі, лугі, верас
нізкі, —
Каня супыні між
Плужынскага бору,
Каб глянуць на возера
зблізку.
Гушчар лесу пахне чаборам
і мёдам,
Жывіцы настоєм
смалістым.

Там возера Свіцязь, як
шыбіна лёду,
Ляжыць паміж дрэваў
цвістлых.
Калі пад'язджаеш начною
парою
І станеш да возера
тварам, —
Мігцяць зоркі ў небе,
мігцяць пад табою,
Мігцяць там і месяцаў
пара.
Не знаеш, — з-пад ног,
можа, гэта шкляная
Ідзе аж да неба дарога,
Ці неба шкляное скляенне
схліе

Табе аж пад самыя ногі!
І той, другі, бераг убачыць
не ў сілах, —
З вышнімі возера зліта.
Нібыта вісіш ты на
птаховых крылах
У нейкім бяздонні блакіту!

Шмат чаго мог бы расказаць і дуб Міцкевіча ў Шчорсах, пад якім ён адпачываў пасля працы ў бібліятэцы графа Храбтовіча, любавалася Нёманам, празрыстай вада якога не раз лашчыла ягоныя далоні. Пад гэтым дубам ім было напісана шмат вершаў. Тут жа паклаўся на паперу і першыя радкі ў бібліятэцы.

Вельмі добра, што аўтары альбома яшчэ раз паказалі, што наш народ любіць і свята шануе імя выдатнага польскага паэта. Яскравым сведчаннем гэтага з'яўляецца Дом-музей Адама Міцкевіча, загад аб стварэнні якога быў падпісаны Навагрудскім папярочным рэвалюцыйным камітэтам 16 верасня 1920 года, Курган бесмяротнасці ў Навагрудку, насыпаны ўдзячнымі землякамі свайму славутому сыну.

Ды не толькі аб сівой, легендарнай мнуўшычыне Навагрудчыны расказваецца ў альбоме. Са старонак яго паўстае і героіка змагання гэтага краю ў суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны, і радаснае, пчаслівае жыццё людзей ў нашы дні.

І кожны, хто нават не быў на Навагрудчыне, з прыемнасцю пазнаёміцца з цікавым і змястоўным альбомам аб чароўным кутку Беларусі, дзе жыў Міцкевіч і дзе, гаворачы словамі Максіма Танка,

...яшчэ гудуць
І веюць ветры тыя, што
калісьці
Па свеце неслі хмары яго
дум,
Пад вокнамі яму шумелі
лісцем.
М. БАЗАРЭВІЧ.

Тройка.

Фотаэцюд А. КУДРАУЦАВА.

Мікола АЛТУХОУ

КАПУСТА

Ля ракі прагульваюцца
буслы,
А на полі спеюць качаны
Звонкай і праменістай
капусты,
Быццам прывазныя кавуны.
Морквы залацяцца, як каралі,
Пахнуць тонкім водарам
шыпыш.
Гаспадыні ўжо назапасілі
Для шыноўкі
Ягады і гмін.

І да часу, як дажджы
прыпусцяць
І вятры завьюць у імгле,
Усё гэта
Змяшаецца ў капусте
І на нашым з'явіцца стале.
Хораша
Пад бульбачку, пад шкварку,
Дружнаю сабраўшыся сям'ёй,
За маю зямлю узняўшы
чарку,
З хрумстам закусіць
капустай той.

Гэтакага дзіва, скажам
шыра,
За мяжой не знаюць і пані.
Буслы
Мо таму ляцяць у вырай,
Што капусты не ядуць яны.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛІГІЯ.

НАШ АДРАС:
МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31,
6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.